

Asia: VN/1010/2021

Hallituksen esitys laeiksi ympäristönsuojelulain ja vesilain muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Näettekö tarvetta ympäristönsuojelulain 89 §:n 1 momentin kehittämiseksi, huomioiden mitä esityksen jaksossa Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset (5.1.1) todetaan?

Ei tarvetta.

Näkemyksenne ympäristönsuojelulain 89 §:n 2 momentin 2 kohtaan ehdotetusta muutoksesta

Esityksen mukaan erityisesti pykälän 2 momentissa tarkoitettu valvovan viranomaisen vireille saattaman aloitteen sisältö ja aloitteen käsittely on esityksen mukaan koettu osin epäselväksi. (s. 4)

Oikeusministeriö toteaa, että YSL:n perusteella aloite on jonkinlainen vireilletuloasiakirja. Tällöin normaali hallintomenettely tullee sovellettavaksi. Oikeusministeriön näkemyksen mukaan momentti (ja muutoinkin voimassa oleva lainsäädäntö kuten HL) antaa riittävät tiedot siitä, mitä asioita aloitteentekijän (vireillepanijan) on aloitteen tarvetta arvioidessaan ja aloitetta laatiessaan otettava huomioon.

Näkemyksenne ympäristönsuojelulain 89 §:ään ehdotetusta uudesta 3 momentista koskien vakuuslupamääräyksen muuttamista

Uudessa 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että vakuuden määrän muuttaminen pelkästään indeksitarkistuksen tai vastaavanlaisen yleisen kustannustason nousemisen vuoksi voitaisiin tarvittaessa huomioida jo lupamääräyksessä. Koska tällaisen vakuuden määrän tarkistamiseen ei liity harkinnanvaraa, valvontaviranomainen voisi suorittaa sen ilman, että vakuutta koskevaa lupamääräystä olisi tarkistettava. (s. 46)

Oikeusministeriö toteaa, että tällaisen laissa säädetyn tarkkarajaisen tehtävän antaminen valvontaviranomaiselle lupamääräyksissä vaikuttaa sinänsä asianmukaiselta. Säännöksen sanamuoto ei kuitenkaan ole aivan selkeä ja vaatisi täsmentämistä. Epäselväksi vielä jää, minkälaisessa menettelyssä ja kenen aloitteesta valvontaviranomainen toimisi, jotta se ”voisi hyväksyä” vakuuden määrän muuttamisen.

Näkemyksenne ympäristönsuojelulain 89 §:ään ehdotetusta uudesta 4 momentista koskien selvitysten hankkimista aloitemenettelyn tueksi

Pykälän voimassaolevassa 3 momentissa tarkoitettujen toiminnanharjoittajalta pyydettyjen selvitysten saaminen ei esityksen mukaan ole kaikissa tapauksissa onnistunut. (s. 4) Momenttia ehdotetaan muutettavan siten, että lupaviranomaisen olisi toiminnanharjoittajaa aloitteesta kuullessaan velvoitettava tämä toimittamaan määräajassa luvan muuttamisen ja tarpeen arvioimiseksi tarpeelliset selvitykset. Lisäksi säännöksessä ehdotetaan säädettäväksi, että jos asian ratkaisemisella on merkitystä yleisen edun kannalta tai painavat syyt sitä edellyttävät, toiminnanharjoittaja voidaan velvoittaa hankkimaan aloitteen ratkaisemiseksi tarpeellinen selvitys uhalla, että se hankitaan toiminnanharjoittajan kustannuksella.

Nyt kysymyksessä olevan säännösehdotuksen alku vaikuttaa jo hallinnon yleislakien nojalla selvältä, minkä tahansa hallintomenettelyn lähtökohdalta (HL 32 ja 34 §:t, sekä osin päällekkäinen YSL 96 §). Lisäksi oikeusministeriö toteaa, että riittävien selvitysten toimittamisen tulisi joka tapauksessa olla toiminnanharjoittajan omassa intressissä, koska riskinä epävarmassa tilanteessa on luvan muuttaminen toiminnanharjoittajan kannalta epäsuotuisalla tavalla. Momentin ensimmäinen virke vaikuttaa oikeusministeriön näkemyksen mukaan näillä perusteilla tarpeettomalta.

Oikeusministeriö toteaa, että YSL:n sääntely on todella yksityiskohtaista ja eri menettelyjä koskevat säännökset ovat eriytyneet toisistaan. Lähtökohtaisesti lupamenettelyn ja luvan muuttamista koskevan menettelyn soisi olevan samanlaista. Ehdotetun momentin toinen virke näyttäisikin sisällöltään vastaavan voimassa olevaa YSL 40 §:n 2 momenttia, mutta lakiteknisesti se on tarpeen, koska YSL:ssä on eroteltu menettelyt toisistaan vireillepanijan mukaan.

Näkemyksenne ympäristönsuojelulain 89 §:ään ehdotetusta uudesta 5 momentista koskien päätösluonnoksesta kuulemista

Ehdotuksen mukaan lupaviranomainen voisi kuulla 2 tai 3 momentin nojalla vireille tulleen asian käsittelemiseksi toiminnanharjoittajaa aloitteen lisäksi laatimastaan päätösluonnoksesta ennen asian ratkaisemista, jos se on tarpeen asian selvittämiseksi. Esityksessä katsotaan, että ympäristönsuojelulain 89 §:n 5 momentiksi ehdotettu päätösluonnoksesta kuulemista koskeva sääntely olisi sopusoinnussa myös Århusin sopimuksen 6 artiklan kanssa. Merkityksellisenä pidetään sitä, että nyt esitettävä päätösluonnoksesta kuuleminen koskisi luvan muuttamista koskevaa asiaa, eikä normaalia lupaprosessia. (s. 56) Lisäksi todetaan, että päätösluonnos olisi mahdollista laatia jo ennen toiminnanharjoittajalta saatavia selvityksiä. Päätösluonnoksen tulisi myös sisältää lupamääräykset, mikä toisaalta voisi myös osaltaan edistää asianosaisten ja yleisön osallistumismahdollisuuksia asiassa. (s. 57)

Oikeusministeriö pitää ehdotusta poikkeuksellisena ja vaikeasti sääntelyjärjestelmämme kanssa yhteen sovitettavana. Käsittelyjärjestys lähtökohtaisesti on, että asianosainen/muu hakee/vaatii ja esittää vaatimuksiensa perusteeksi tarpeellisenä pitämänsä selvitykset. Tämän jälkeen (muita) asianosaisia kuullaan, minkä jälkeen vireillepanijalle varataan vielä mahdollisuus lausua kaikesta selvityksestä sekä tarvittaessa toimittaa asiaan lisäselvitystä. Viranomainen arvioi itsenäisesti, onko sillä päätöksentekonsa pohjaksi riittävästi selvitystä (näin hallintolaki ja YSL:n erityissäännökset). On periaatteellisesti erittäin merkityksellinen ero sillä, käydäänkö asianosaisten kanssa läpi jo asiassa kertynyttä selvitystä vai viranomaisen jo siitä tekemiä johtopäätöksiä (minkälaisia määräyksiä se olisi antamassa).

Lupapäätöksen tekeminen on itsenäiselle, puolueettomalle viranomaiselle kuuluva tehtävä ja sen valmisteluun liittyvät asiakirjat pääsääntöisesti (so. hallinnon yleislakien mukaan) ei-julkisia. Tätä

kuvaa esimerkiksi se, että julkisuuslain 5 §:n 3 momentin mukaan viranomaisen asiakirjana ei pidetä viranomaisen palveluksessa olevan tai viranomaisen toimeksiannosta toimivan laatimia muistiinpanoja taikka sellaisia luonnoksia, joita laatija ei ole vielä antanut esittelyä tai muuta asian käsittelyä varten (viranomaisen laatiman asiakirjan julkiseksi tulemisesta 6 §). Julkisuuslain 11 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan edes asianosaisella ei ole oikeutta esittelymuistioon, ratkaisuehdotukseen ja niihin verrattavaan muuhun asian valmistelua varten viranomaisen laatimaan asiakirjaan ennen kuin asian käsittely on kysymyksessä olevassa viranomaisessa päättynyt. Poikkeamiselle hallinnon yleislaeista tulee esittää erittäin painavia perusteita.

Oikeusministeriö katsoo, että ensinnäkään päätösluonnosta ei lähtökohtaisesti voi laatia ennen kuin viranomaisen näkemyksen mukaan tarvittava selvitys on koossa (HL 31 §). Tästä syystä oikeusministeriö katsoo, että päätösluonnoksesta kuuleminen asian selvittämiseksi ei ole asianmukaista (tästä perustelujen s. 30). Perusteluissa mainittu osallistumisoikeuksien parantuminen tässä menettelyssä on kyseenalaista ottaen huomioon, että vain toiminnanharjoittajaa kuultaisiin. Tämä ei olisi linjassa viranomaisen yleisten kuulemisvelvoitteiden kanssa. Epäselväksi jää se, miten useimmiten hyvin laajan asianosaisspiirin yhdenvertaisuus tässä menettelyssä turvattaisiin (perusteluissa on muiden tahojen mahdollisesta kuulemisesta joitakin mainintoja, s. 47). Laajan asianosaisspiirin lisäksi muiden tahojen esityksessä tavoiteltu osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuden edistäminen jää myös epäselväksi.

Oikeusministeriö ei pidä ehdotusta perusteltuna. Oikeusministeriö katsoo, että luvan muuttamismenettelystä ja viranomaisen toimivaltuuksista asian selvittämisessä on hallintolaissa ja YSL:ssa jo riittävällä tavalla säädetty.

Muut kehittämisajatuksenne ympäristönsuojelulain 89 §:ään liittyen

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen esityksessäkkin todettuun, että tämän pykälän soveltamisesta ei ole vielä laajaa kokemusta. (s. 4) Tähän nähden on jossain määrin vaikeaa nähdä pykälän muuttamisen tarpeellisuutta.

Näkemyksenne jätteenkäsittelyn vakuutta koskevan soveltamisalan täsmentämistä koskevasta ympäristönsuojelulain säännöksestä 59 §:n (1 momentissa)

Oikeusministeriön näkemyksen mukaan momenttiin ehdotettu lisäys näyttäisi melko selkeästi sisältyvän momentin ensimmäisessä virkkeessä jo säädettyyn. Jätteenkäsittelytoimintaa on myös merkittävien jätemäärien käsittely. Jätemäärien merkittävyys ei ilmaisuna myöskään kertoisi esimerkiksi siitä, voisiko jätteiden laadulla olla merkitystä asiassa.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että perustelujen mukaan tavoitteena on ollut täsmentää veloitteen koskevan myös sellaisia toiminnanharjoittajia, joiden toiminnan pääasiallinen lupaperuste ei ole jätteenkäsittely (s. 30). Tämä ei ilmene ehdotetusta säännösmuotoilusta, vaikka asiaa selitetäänkin perusteluissa (s. 42).

Oikeusministeriön näkemyksen mukaan jo voimassa oleva sanamuoto mahdollistaa vakuuden edellyttämisen kaikilta, eli myös ehdotetussa virkkeessä tarkoitetuilta, jotka toiminnassaan käsittelevät jätteitä. Jatkovalmistelussa olisikin syytä vielä harkita säännöksen tarpeellisuutta.

Näkemyksenne ympäristönsuojelulain 59 §:n 2 momentiksi ehdotetusta säännöksestä

Oikeusministeriö kiinnittää systematiikan osalta huomiota siihen, että realisoinnista säädettäisiin muutoin ehdotetussa 61 a §:ssä.

Näkemyksenne ympäristönsuojelulain 60 §:n 1 momenttiin ehdotetusta muutoksesta

Ehdotetun lisäyksen mukaan vakuuden määrän osalta olisi otettava huomioon, että vakuudella katettavat toimet tekee joku muu kuin toiminnanharjoittaja tai viranomainen.

Oikeusministeriö toteaa, että vakuusjärjestely sinänsä sisältänee ajatuksen varautumisesta siihen, että toiminnanharjoittaja itse ei suoriudu velvoitteistaan (kuten jopa ehdotetussa 61 a §:n 1 momentissa nimenomaisesti säädettäisiinkin); jos vakuutta joudutaan käyttämään, työn tekee lähtökohtaisesti joku toinen. Myös perusteluissa mainitut toiminnanharjoittajan sopimuskomppanit ovat muita kuin toiminnanharjoittaja itse. Ehdotetun lisäyksen tarkoitus on ymmärrettävä, mutta sen muoto ja hyöty jäävät todetuista syistä epäselviksi. Oikeusministeriön näkemyksen mukaan asian avaaminen perusteluissa olisi riittävää.

Näkemyksenne ympäristönsuojelulain 61 §:ää ehdotetuista muutoksista

Pykälän 1 momenttiin tehtävän lisäyksen tarkoituksena vaikuttaisi olevan, että vakuuden riittävyysilmoituksia ei olisi mahdollista pyytää kuin silloin, kun niistä on lupapäätöksestä nimenomaisesti määrätty. Tätä ei siis edellytettäisi esimerkiksi määräajoin kaikilta toiminnanharjoittajilta. Lupaviranomaisen ilmoitusvelvollisuuden asettamisharkinta ei vaikuta olevan oikeudellisesti sidottua. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että toiminnanharjoittajien yhdenvertaisuudesta tulisi varmistua.

Lain systematiikan kannalta oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että YSL:ssä säädetään myös monista muista ilmoituksista ja ”ilmoituspäätöksistä”. Nyt ehdotettujen ilmoitusten (vai/ja niiden antamisen laiminlyönnin?) seurauksena kuitenkin voisi olla lupapäätöksen muuttaminen. Lupamenettelyjen ja ilmoitusmenettelyjen erottaminen toisistaan olisi tärkeää.

Ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin seurauksista ja menettelystä tällaisessa tilanteessa ei ole esityksessä mainintoja.

Ehdotetun 2 momentin osalta oikeusministeriö katsoo, että sanajärjestyksen muuttaminen voisi auttaa säännöksen luettavuutta: ”Luvassa voidaan perustellusta syystä määrätä...”

Näkemyksenne ympäristönsuojelulakiin ehdotetusta uudesta 61 a §:stä. Onko realisointimenettelyä koskeva säännös mielestänne tarpeellinen?

Perustelujen mukaan nykyisin rauettamista ja toiminnan lopettamista koskevan päätöksen jälkeen toiminnanharjoittajan on tehtävä vakuuden vapauttamisesta erikseen hakemus lupaviranomaiselle, joka tekee vapauttamisesta erillisen päätöksen. Säännöksessä ehdotettaisiin menettelyn keventämiseksi, että vakuuden vapauttamista koskeva päätös voitaisiin delegoida luvan rauettamista tai toiminnan lopettamista koskevassa päätöksessä valvontaviranomaisen tehtäväksi. (s. 44)

Pykälässä säädettäisiin kahdesta hyvin erilaisesta asiasta, vakuuden realisoinnista ja vakuuden vapauttamisesta. Oikeusministeriö esittää tästä syystä harkittavaksi, että pykälä jaettaisiin kahdeksi erilliseksi pykäläksi.

Ensimmäinen momentti ei etene aivan selkeästi ja sen perusteella jää vielä epäselväksi ja vaikeasti ennakoitavaksi, mihin toimiin viranomaisen olisi ryhdyttävä ennen kuin vakuutta aletaan realisoida. Realisointiin olisi ryhdyttävä, jos laiminlyönnit jatkuvat kehotuksesta huolimatta (onko tällä kehotuksella jokin suhde 179 §:ssä säädettyyn?). Sen jälkeen momentissa kuitenkin säädettäisiin vielä 175 §:n mukaisista toimista. Realisoinnin kriteerejä olisi syytä vielä täsmentää.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että perustelujen mukaan toiminnanharjoittajan toimintavelvoitteita on pyritty keventämään, mutta 2 momentin perusteella vapauttamista olisi silti edelleen erikseen haettava - tilanteesta riippuen vain eri viranomaiselta. Perusteluissa ja ehdotuksessa vaikuttaisi olevan tältä osin ristiriitaa.

Näkemyksenne liha-luujauhon polttamista koskevista säännösehdoista ympäristönsuojelulakiin (107, 221 c–221 e §)

Muutos nykytilanteeseen verrattuna olisi esityksen mukaan se, että toiminnan luvanvaraisuutta arvioidaan energiantuotantoa eikä jätteenpolttoa koskevien säännösten perusteella. Tästä puolestaan seuraa se, että liha-luujauhon polttoa on jatkossa mahdollista harjoittaa nykyisestä poiketen pelkän rekisteröinnin nojalla. (s. 58) Oikeusministeriön huomiot säännöksistä ovat teknisiä.

Ehdotettu 221 d §:n 2 momentti on voimaantulo- ja siirtymäsääntelyä, joten asia kuuluisi voimaantulosäännöksen yhteyteen. Lisäksi oikeusministeriö toteaa, että soveltamisen porrastus tulisi tehdä lainkohdan tarkkuudella (esim. 221 c § 1 mom. 1 kohtaa sovelletaan jostakin lukien) eikä säännöksen tarkkuudella (tässä jotakin vaatimusta sovellettaisiin jostakin lukien).

Edellisessä pykälässä viitatus, ehdotetun 221 c §:n 1 momentissa säädetään kuitenkin soveltamisen rajauksesta ("toimintaan ei sovelleta") eikä soveltamisesta. Tästä syystä mainittujen pykälien (c ja d) suhde ei vaikuta loogiselta. Lisäksi huomio kiinnittyy siihen, että 221 c §:ssä on selittävää ja kuvailevaa tekstiä, joka ei vaikuta säännökseltä, vaan pikemminkin perustelulta ("Kyse on energiantuotannosta, jossa...").

Näkemyksenne ympäristönsuojelulain 200 §:ään ehdotettavasta muutoksesta

-

Voitte kirjoittaa kommentinne esityksestä muilta osin

Esityksen mukaan ympäristönsuojelulain 85 a §:n säännöksiä sovelletaan valtion lupaviranomaisen ratkaisemiin ympäristölupa-asioihin, jotka on annettu 1.9.2014 voimaantulleen nykyisen lain nojalla. Lain 85 a §:n voimaantulon jälkeen on esiintynyt kuitenkin epäselvyyttä siitä, sovelletaanko tietopalvelua koskevia säännöksiä myös päätöksiin, jotka on annettu nykyistä ympäristönsuojelulakia edeltäneen ympäristönsuojelulain (86/2000) nojalla. Ympäristönsuojelulain 85 a §:n tavoin vesilain 18 luvun 19 §:n osalta on jäänyt epäselväksi, tuleeko vesilain 18 luvun 19 §:ää soveltaa myös jo ennen lain voimaan tuloa annettuihin päätöksiin.

Oikeusministeriö toteaa, että jos soveltamisen porrastamisesta ei ole annettu erillisiä säännöksiä tai muitakaan siirtymäsäännöksiä, lähtökohta on, että lakia aletaan soveltaa sen voimaantulopäivänä. Voimaantulopäivän lisäksi muusta säädetään vain, jos lain vaikutuksia halutaan ulottaa sen edeltävään aikaan tai jos halutaan siirtää lain joidenkin vaikutusten alkamista voimaantulopäivää myöhemmäksi. (LAKO, luku 20.4.1) Koska lakia lähtökohtaisesti aletaan soveltaa sen voimaantulopäivänä ja koska kaikkeen toimintaan lähtökohtaisesti sovelletaan soveltamishetkellä voimassa olevaa lakia, mitään ylimääräistä ei säädetä, jollei mainituista lähtökohdista haluta poiketa. (LAKO, luku 21.1) Mikäli säännöksen voimaantulosta halutaan säätää jotenkin muutoin, tapahtuu se lähtökohtaisesti voimaantulo- ja siirtymäsäännöksin. Kun tällaisia ei 85 a §:ää säädetäessä ole annettu, lienee nyt ehdotettu säännös esityksessä esitettyjen perusteluiden valossa tarpeen.

Ehdotettu 85 b § jättää täysin avoimeksi sen, mitkä vanhat päätökset julkaistaan. Jotkin kriteerit säännöstasolla voisivat olla tarpeen viranomaisarkinnan ohjaamiseksi. Esityksessä on tuotu esiin, että tarkoituksena ei ole kaikkien vanhojen päätösten julkaiseminen.

Henkilötietojen suoja

Hallituksen esityksen luonnoksessa ehdotetaan ympäristönsuojelulakiin lisättäväksi säännökset ennen 1.9.2014 annettujen päätösten julkaisemisesta yleisessä tietoverkossa. Lisäksi vesilain 18 lukuun esitetään lisättäväksi uusi 19 a §, jossa säädettäisiin ennen 1.5.2019 annettujen päätösten julkaisemisesta sekä päätöksiin sisältyvien henkilötietojen suojasta. Päätökset voisivat sisältää julkisuuslain 16 §:n 3 momentin estämättä välttämättömien henkilötietojen julkaisemisen. Lisäksi esitysluonnoksessa ehdotetaan vesilakiin lisättäväksi säännökset viranomaisen velvollisuudesta merkitä vireille tullut asia vesitalousasioiden tietopalveluun. Vireilletulomerkitöihin sisältyviin henkilötietojen sovellettaisiin vesilain 18 luvun 19 §:n säännöksiä. Ehdotus on siten merkityksellinen perustuslain 10 §:n kannalta.

Käsittelyn oikeusperusteesta ja kansallisen liikkumavaran käytöstä

Kun kyse on tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan kuuluvasta henkilötietojen käsittelystä, tietosuoja-asetusta tarkentava kansallinen lainsäädäntö on mahdollista vain silloin, kun tietosuoja-asetus nimenomaisesti jättää jäsenvaltioille kansallista sääntelyliikkumavaraa. Lainsäätäjän on osoitettava, mihin tietosuoja-asetuksen artiklaan henkilötietojen käsittelyä koskevat erityissäännökset perustuvat. Kansallinen liikkumavara pohjautuu keskeisiltä osin tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohtiin, eli tilanteisiin, joissa henkilötietojen käsittely perustuu rekisterinpitäjän lakisääteiseen tehtävään (c alakohta) tai jos se on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi (e alakohta).

Esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperusteluissa (s. 61) on arvioitu, että henkilötietojen käsittelyyn liittyvien säännösten käsittelyn oikeusperuste voi olla tietosuoja-asetuksen c, d e ja f-alakohta. Oikeusministeriö toteaa, että nyt ympäristönsuojelulakiin ehdotettavan 85 b §:n ja vesilakiin ehdotettavien 2 luvun 2 §:n ja 18 luvun 19 a §:n oikeusperuste tulisi olla 6 artiklan 1 kohdan c tai e alakohta, jotta ehdotettu erityissääntely olisi mahdollista antaa tietosuoja-asetuksen jättämän kansallisen liikkumavaran puitteissa. Jatkovalmistelun yhteydessä käsittelyn oikeusperustetta on arvioitava uudelleen.

Käsittelyperusteen ollessa yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c tai e alakohta, tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohta edellyttää ehdotettujen erityissäännösten yleisen edun mukaisen tavoitteen ja oikeasuhtaisuuden arviointia. Oikeusministeriö katsoo, ehdotettujen säännösten että yleisen edun mukaista tavoitetta ja oikeasuhtaisuutta on arvioitu säätämisyjärjestysperusteluissa varsin ansiokkaasti.

Henkilötietojen käsittely yleisessä tietoverkossa

Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään todennut, että henkilötietojen sekä yksityiselämän suojan kannalta on tärkeää, että tietoverkossa julkaistavissa asiakirjoissa julkaistaan ainoastaan tiedonsaannin kannalta välttämättömät henkilötiedot (PeVL 63/2014 vp, s. 5). Esitysluonnoksen perusteluissa todetaan, että välttämättöminä tietoina ympäristönsuojelulaissa tarkoitettujen vanhojen päätösten osalta pidettäisiin toiminnanharjoittajan nimeä ja hankkeen sijaintipaikan tietoja. Puolestaan vesilaissa tarkoitettujen vanhojen päätösten osalta välttämättöminä tietoina pidettäisiin hankkeesta vastaavan nimeä sekä hankkeen vaikutuspiiriin kuuluvien kiinteistöjen nimiä ja kiinteistötunnuksia. Oikeusministeriö toteaa, että tietojen välttämättömyys on perusteltu sekä säännökohtaisissa perusteluissa että sääätämisyjärjestysperusteluissa asianmukaisesti, eikä sillä ole asiaan huomautettavaa.

Henkilötietojen hakeminen yleisestä tietoverkosta

Perustuslakivaliokunta on pitänyt henkilötietojen julkistamista julkisena tietopalveluna mahdollisena, jos sille on oikeusturvan takeiden ja perusoikeusjärjestelmän tavoitteiden kannalta hyväksyttävät perusteet (PeVL 2/2017 vp, s. 7, PeVL 65/2014 vp, s. 4/II—5/I, PeVL 32/2008 vp s. 2/I—3/II). Perustuslakivaliokunta on pitänyt yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta olennaisena, että tällaisesta internetiin sijoitettavasta henkilörekisteristä tietoja ei voida hakea erilaisina massahakuina, vaan esimerkiksi ainoastaan yksittäisinä hakuina. Tällaista rajausta pidettiin edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä arvioitaessa varsin laajan terveydenhuollon ammattihenkilöiden tietoja sisältävän tietopalvelun luomisen mahdollistavaa esitystä (PeVL 32/2008 vp, s. 3/I, ks. myös PeVL 65/2014 vp, s. 4/II—5/I).

Oikeusministeriöllä ei ole tässä yhteydessä mahdollisuutta tarkastella voimassa olevan lainsäädännön suhdetta nyt ehdotettuihin säännöksiin. Oikeusministeriö toteaa kuitenkin, että valmistelevalle ministeriölle on jatkovalmistelun yhteydessä syytä varmistua siitä, että nyt ehdotettavat säännökset eivät luo sellaista lainsäädännöllistä kehikkoa, joka mahdollistaisi vanhojen päätösten hakemisen massahakuina.

Tietojen poistaminen

Tietosuojasetuksen 5 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan henkilötietoja on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten. Tietosuojasetuksen johdanto-osan 39 kohdan mukaan henkilötietojen olisi oltava riittäviä ja olennaisia ja rajoituttava siihen, mikä on välttämätöntä niiden käsittelyn tarkoitusten kannalta. Tämä edellyttää erityisesti sitä, että henkilötietojen säilytysaika on mahdollisimman lyhyt.

Arvioitaessa tarvetta säätää henkilötietojen säilytysajoista on myös otettava huomioon perustuslakivaliokunnan tietosuojasetuksen voimaantulon jälkeinen lausuntokäytäntö. Esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperusteluissa viitataan ensinnäkin EU:n tietosuojalainsäädännön uudistamista edeltäneeseen lausuntokäytäntöön, jossa säilytysajoista säätämistä pidettiin vakiintuneesti yhtenä perustuslain 10 §:n kannalta tärkeistä sääntelykohteista. Toisaalta säätämisyjärjestysperusteluissa on tunnistettu perustuslakivaliokunnan tietosuojasetuksen voimaantulon jälkeinen lausuntokäytäntö, jonka mukaan yksityiskohtaiselle tietosuojasäätelylle ei ole lähtökohtaisesti enää valtiosääntöoikeudellista tarvetta.

Esitysluonnoksessa ei ole kuitenkaan huomioitu perustuslakivaliokunnan tietosuoja-asetuksen voimaantulon jälkeistä lausuntokäytäntöä liittyen henkilötietojen säilytysaikoihin. Valiokunta on pitänyt viiden vuoden säilytysaikaa arkaluonteisten tietojen osalta pitkänä (PeVL 13/2017 vp, s. 6) ja korostanut, että mitä pidemmäksi tietojen säilytysaika muodostuu, sitä olennaisempaa on huolehtia tietoturvasta, tietojen käytön valvonnasta ja rekisteröidyn oikeusturvasta (PeVL 28/2016 vp, s. 7).

Oikeusministeriö toteaa, että perustuslakivaliokunnan uudempi lausuntokäytäntö tarkoittaa käytännössä sitä, että erityissääntelyä henkilötietojen säilytysajoista tulisi välttää, ellei kyse ole arkaluonteisista henkilötiedoista taikka muutoin käsittelystä, josta voi aiheutua korkea riski henkilön oikeuksille ja vapauksille. Kun kysymys on henkilötietojen käsittelystä yleisessä tietoverkossa, on käsittelyn aiheuttamat riskit korkeammat, minkä vuoksi ehdotettu poistoaika sääntely vaikuttaa tarpeelliselta. Oikeusministeriö katsoo, että esitysluonnoksen säätämisyjärjestystä koskevassa osiossa tulee jatkovalmistelun yhteydessä ottaa huomioon edellä keskeisimmiltä osiltaan kuvattu perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö ja arvioida sen suhdetta nyt ehdotettujen poistosäännösten tarpeellisuuteen.

Kysymykset ympäristönsuojeluviranomaisille

Vastaavatko ehdotetut säännökset näihin ongelmiin?

-

Miten arvioitte ehdotettujen säännösten vaikuttavan työmääräänne?

-

Esityksessä on lähdetty siitä, että ehdotetut säännökset eivät edellyttäisi olemassa oleviin tietojärjestelmiin erityisiä muutoksia. Vastaako arvio käsitystänne?

-

Liittyykö ehdotettujen säännösten soveltamiseen tulkinnallisia epäselvyyksiä?

-

Suurpää Johanna
OM

Tarkka Anna-Stiina
Oikeusministeriö